

programa de formació per a mentors/es

acompanyament social
a les persones refugiades

Ambdrets

Amb el suport de:

 Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies
**Secretaria d'Igualtat, Migracions
i Ciutadania**

 Obra Social "la Caixa"

Edició 2016/2017 ©

Elaborat per: Àgata Sol i Ana Gómez Salas
Disseny i maquetació: Estudio Morivati

El copyright © té per objecte informar de qui és el titular o cessionari en exclusiva del dret d'explotació sobre una obra. A continuació del titular cal indicar el lloc i la data de divulgació de l'obra. Per fer servir aquest símbol no cal fer cap gestió administrativa, i qui el posa ho fa sota la seva responsabilitat.

mòdul

1

què és ser una **persona** **refugiada?**

1. definició i tipus de persones refugiades segons els diferents reconeixements

Les persones refugiades han quedat, tradicionalment en aquest país, amagades i invisibilitzades entre la població migrant. La guerra de Síria i la crisi europea en la gestió de les persones refugiades que intenten arribar a Europa a través de les seves fronteres sud han “socialitzat” el terme **refugiad**.

Però què és una **persona refugiada**? I per què ho és?

Les persones refugiades són persones que s’han vist abocades a emprendre desplaçaments forçosos a causa de conflictes interns, polítics, religiosos, ètnics, i/o bèl·lics en els seus països d’origen. Països en que la descomposició de les estructures democràtiques, la proliferació d’agents no estatals perseguidors, la diversitat de modes de criminalitat, els problemes econòmics, la guerra i les noves formes de persecució obliguen a fugir a molts dels seus habitants a causa de la persecució i violació sistemàtica dels drets humans.

Quan es parla de persones refugiades se sol pensar, habitualment, en un/a activista polític, i així és però les persones refugiades, víctimes de la violació dels drets humans, són també:

- persones que fugen d’un conflicte o d’una situació engendrada per una guerra
- desertors de guerra
- persones desplaçades en l’interior del seu país
- dones perseguides per qüestions de gènere (que va des de la violència sexual, domèstica i familiar quan els falta la protecció de l’estat, dones que pateixen la violència relacionada amb la dot, la mutilació genital i el tràfic de persones, la planificació forçosa, fins a persecucions per raons i usos basats en costums socials i criteris religiosos repressius)
- i la discriminació contra la homosexualitat i transexualitat i/o identitat de gènere
- refugiats per causes mediambientals
- etc

La **Convenció de Ginebra de 1951** i el **Protocol de Nova York de 1967**, instruments internacionals jurídics dels països occidentals, principalment europeus, defineix refugiat com:

Aquella persona que per tenir fonamentats temors de ser perseguida per motius de:

- “Raça”
- Religió
- Nacionalitat
- Pertinença a un determinat grup social
- O opinions polítiques

Es troba fora del país de la seva nacionalitat, i no pot, a causa dels esmentats temors, o no vol, acollir-se a la protecció de tal país. O que mancant-li nacionalitat (apàtrides) i trobant-se fora del seu país on abans tenia la seva residència habitual, no pugui, o no vulgui, a causa dels temors esmentats, tornar a aquell país.

És important destacar que la **Convenció de Ginebra** fa referència a l'existència de fonamentats temors de persecució. Ja que hi ha l'error generalitzat per part de la països receptors de persones refugiades de considerar com a refugiat només a aquelles que han sigut víctimes d'agressions concretes contra la seva vida, integritat física o llibertat.

La definició al·ludida a la Convenció de Ginebra era, en el seu moment, suficientment àmplia com per incloure en ella la majoria de persecucions que es donaven en el món, però amb el pas dels anys, les transformacions ocorregudes en el panorama internacional i el caràcter de nombrosos conflictes larvats (com una descomposició cada cop més evident de les estructures polítiques en determinats països, la proliferació d'agents no estatals de persecució, una relació creixent entre diverses formes de criminalitat, etc.) fan cada cop més necessari un replantejament general de la mateixa. Alguns documents elaborats des de l'àmbit de les organitzacions internacionals han ampliat el contingut d'aquesta definició.

Un primer pas l'oferí l'**Organització per la Unitat Africana (OUA)**, en la seva Convenció en que amplia la consideració de refugiat a aquella persona que s'ha vist obligada a abandonar el seu país a causa d'una agressió externa, una ocupació o dominació estrangera.

Al 1984, la **Declaració de Cartagena d'Índies** amplia la definició de refugiat a aquella persona que fuig del seu país perquè la seva vida, seguretat o llibertat han estat amenaçades per la violència generalitzada, l'agressió estrangera, els conflictes interns, la violació massiva dels drets humans, etc.

En definitiva, doncs, caldria considerar com a refugiada a tota aquella persona que pateix una persecució i/o tracte greument discriminatori o altres tipus d'ofenses perpetrades per la població local o per individus sempre que les autoritats la tolerin de manera deliberada, ja sigui perquè es nega a proporcionar una protecció eficaç o perquè són incapaces de fer-ho.

L'Asil no és una Gràcia d'un estat, és un dret i una obligació legal pels països signants de la Convenció de Ginebra. Està comprès en la **Declaració Universal dels Drets Humans**, en la **Convenció de Ginebra** i en el **Protocol de Nova York**. En el països europeus, està a més a més comprès en la Convenció Europea de Drets Humans i en la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, i en el l'Estat espanyol a més a més està comprès en l'article 13.4 de la Constitució espanyola, en la pròpia Llei d'Asil.

Ahora hi ha imperatius ètics i humanitaris per defensar el Dret d'Asil. Cal recordar que el dret d'asil és l'últim dret humà que li queda a algú després d'haver patit la violació dels seus drets més fonamentals, i que la condició de refugiat és declarativa i no constitutiva i, per tant, una persona és refugiada per allò que ha viscut i no perquè se la reconegui com a tal.

65,3 milions de persones en el món han estat forçades a desplaçar-se

2. la **situació** de les persones **refugiades** al món

Al món hi ha, segons dades d'ACNUR, 65,3 milions de persones que fugen de guerres, d'Estats fallits, de persecucions, de la violència o de greus violacions de drets humans.

Dos terços, **41 milions**, són desplaçades internes.

24 milions són persones refugiades o sol·licitants d'asil.

La gran majoria, un 60% escapa de conflictes cronificats en el temps: Síria -amb gairebé **12 milions** de persones refugiades i/o desplaçades-, Colòmbia -amb més de **6 milions** de desplaçats interns-, Afganistan, Sudan del sud, Somàlia, etc.

Cada minut, diu l'ACNUR, 24 persones fugen de casa seva, ho deixen tot, per fugir de la guerra, el terror, la persecució, en busca d'un lloc millor on continuar les seves vides. La gran majoria però, ha d'escollir entre viure una situació terrible o una situació encara pitjor, la del seu país.

La gran majoria de les persones que fugen dels seus països, es calcula que el 86% d'aquests, viuen en els països limítrofes als seus. Per exemple, del 4,9 milions de persones que han fugit de Síria, quasi 4 milions han estat acollits a Turquia, Jordània i el Líban.

Des de fa més d'un any, veiem com milers de persones refugiades fugen desesperadament dels seus països en perilloses travessies, trobant la mort, sovint, en el seu intent d'arribar a un país segur que els doni les mínimes garanties que els permeti continuar amb el seu projecte de vida. Una tragèdia que sorprenentment se supera cada dia en una realitat més esgarrifosa. Mentre patim la inacció, la insolidaritat i la inoperància de la major part dels Estats europeus, l'aixecament de noves tanques, la desmemòria de molts, i la deshumanització de quasi tots els governs europeus en la **pitjor crisi de persones refugiades des de la Segona Guerra Mundial.**

Motiu pel qual es van crear tots els instruments internacionals necessaris perquè un episodi com aquell no tornés a succeir i garantir la protecció d'aquells que ho necessitessin en circumstàncies similars.

I que ha passat?

En el tractament de la crisi de les persones refugiades Europa s'estan violant els tractats internacionals que van ser creats fa més de 70 anys, com a mínim, i de manera flagrant, es vulnera:

- La **Declaració Universal de Drets Humans**, de 1948, que reconeix el dret a sol·licitar asil, art. 14
- La **Convenció de Ginebra de 1951**, i el **Protocol de NY del 1967**, sobre persones refugiades que diuen que en cas de persecució per motius ètnics, polítics, de nacionalitat, religió i/o per pertinença a un determinat grup social tota persona és refugiada i té dret a demanar protecció internacional a un estat diferent al seu. És un conveni vinculant. Els estats signataris tenen l'obligació d'acollir a les persones que arriben als seus territoris per sol·licitar asil, i estudiar de forma individualitzada la seva petició.
- El Conveni contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants de NNUU
- El conveni sobre els drets dels nens de NNUU
- El **Conveni Europeu de Drets Humans**, art. 3 impossibilitat de retornar al seu país algú que pugui rebre tortures, tracte inhumana o denigrant. Protocol 7, sobre expulsions arbitràries
- La Directiva europea 2001/55/CE sobre l'acollida en cas d'afluència massiva de desplaçats. Sobre aquesta directiva cal preguntar-se per què la van fer? Per què no l'apliquen en la crisi actual?

Pel que fa a l'Estat espanyol, aquest sempre ha tingut un compromís fràgil amb els persones refugiades. A causa de la dictadura, no es va adherir fins al juliol de 1979 a la Convenció de Ginebra. Des de llavors, però, va assumir la responsabilitat d'atorgar protecció a aquelles persones que reconeix com a refugiades. Com ja hem vist anteriorment, el reconeixement del Dret d'asil queda explícitament recollit a la Constitució Espanyola i a la pròpia Llei d'asil. Però, tot i comptar amb el marc jurídic per atorgar protecció a les persones sol·licitants d'asil que arriben al nostre territori i promoure la seva aplicació en el marc de la Unió Europea, el cert és que el Dret d'asil a l'Estat espanyol és un dret amenaçat, ja que cada vegada les persones es troben amb més dificultats per accedir al procediment d'asil i es vulnera de manera sistemàtica el dret d'asil a les persones que aconsegueixen arribar a l'Estat espanyol o a Europa.

Al 2015, van sol·licitar asil quasi 15.000 persones a l'Estat espanyol, aquesta dada corresponen a l'1% de les 1.321.600 persones sol·licitants d'asil a Europa aquell mateix any. Alhora, però, ja es tracta d'una xifra excepcional en la tendència a les sol·licituds d'asil a l'Estat espanyol que acostumen a ser entorn les 5.000 peticions anuals. D'aquestes 15.000 només 220 van aconseguir l'Estatut de refugiat i 800 la protecció subsidiària. Quant 5.700 d'aquestes eren de persones sirianes, 3.400 ucraïneses, i 800 palestines. Països en guerra i conflicte.

En la seva política d'asil l'Estat espanyol sempre ha vulnerat el dret d'asil a través de:

1 Una Política de control de fronteres que vulnera el dret d'asil i que impedeix a les persones necessitades de protecció internacional accedir al procediment per: Per una política d'externalització de fronteres (Marroc i Mauritània) i devolucions automàtiques massives i/o en calent, com està passant a Ceuta i Melilla cada vegada que un grup de negra-africans, principalment, intenten saltar la tanca. Vulnerant, en el cas de les persones que han fugit del seu país per haver sofert violacions dels drets humans, el dret a acollir-se a la protecció internacional i a sol·licitar asil.

I aquells que aconsegueixen superar tots els obstacles i accedir al procediment, es troben amb:

2 Una política de denegació sistemàtica

3 Aplicació de clàusules d'exclusió

4 Una interpretació restrictiva de la Convenció de Ginebra

3. ordenament **jurídic** internacional de **protecció** internacional

La **Declaració Universal dels Drets Humans**, de 1948, reconeix en el seu art. 14 el dret d'asil: **“En el cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil, i a gaudir d'ell, en qualsevol país”**.

La Convenció de Ginebra de 1951 sobre l'Estatut dels Refugiats i el Protocol de Nova York de 1967 són els instruments internacionals del dret de les persones refugiades de Nacions Unides.

La **Convenció de Ginebra**, en el seu art. 1.A.2 defineixen com a refugiada a:

“(…) Tota persona que per fonamentats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pugui o, a causa d'aquests temors, o no vulgui acollir-se a la protecció d'aquest país; o que, no tenint nacionalitat i trobant-se, a conseqüència de tals esdeveniments fora del país on abans tingués la seva residència habitual, no pugui o, a causa d'aquests temors, no vulgui tornar a ell (…)”.

Posteriorment, 16 anys després, l'article 1.2 del **Protocol de Nova York de 1967** va ampliar la definició de refugiat a qualsevol persona de qualsevol part del món, ja que la Convenció de Ginebra la limitava a les persones víctimes d'actes esdevinguts a conseqüència de la Segona guerra Mundial.

Aquests instruments estableixen l'obligació, als Estats signants, de protegir a les persones que reconeixen com a refugiada. Oferint-los protecció jurídica i social, i reconeixent-los el principi de no devolució, que és la principal garantia de l'asil: la impossibilitat de tornar a una persona refugiat a un país en el què corri perill.

El reconeixement de la condició de refugiat comporta el reconeixement, a més, d'una altra sèrie de drets, recollits en el capítol II i III de la Convenció de Ginebra com: el dret d'adquisició de béns mobles i

immobles, i contractes relatius a aquests, article 13; el dret de propietat intel·lectual i industrial, article 14; el dret d'associació, article 15; el dret a l'accés a la justícia, article 16; el dret a l'ocupació per compte aliè, per compte propi, i exercici de professions liberals, articles 17, 18, i 19 respectivament; el dret a l'habitatge, article 21; el dret a l'ensenyament públic elemental, article 22.1, i a l'ensenyament públic diferent de la bàsica, article 22.2; el dret a l'assistència i socors públics, article 23, i amb la legislació del treball i assegurances socials, article 24; i a la llibertat de circulació, article 26.

L'Assemblea de les Nacions Unides va crear, el 3 de desembre de 1949, l'Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats, l'ACNUR, mitjançant la Resolució 319, amb el principal mandat de vetllar perquè es garanteixi la protecció internacional de les persones refugiades al món. I entre altres objectius, millorar la situació de les persones refugiades i reduir el nombre de persones necessitades de protecció.

4. formes de **protecció** i solucions duradores

Com ja s'ha vist, la protecció internacional de les persones refugiades comença perquè els Estats garanteixin l'accés al procediment de les persones necessitades de protecció, els reconegui l'asil i assegurui el respecte dels seus drets fonamentals, incloent el dret a no ser tornat forçosament a un país on la seva seguretat o supervivència estiguin amenaçades (principi de no devolució).

La protecció d'una persona refugiada finalitza quan aquesta gaudeix d'una solució duradora. Per l'ACNUR, una solució duradora és aquella que aconsegueix posar fi al cicle del desplaçament i inseguretat i que permet a les persones refugiades reprendre una vida normal en un entorn segur. En el seu mandat, l'ACNUR té la funció de brindar assistència a la comunitat internacional en la consecució de solucions oportunes i duradores.

Hi ha tres tipus de solucions duradores segons l'ACNUR:

- 1** La repatriació voluntària: en la què les persones refugiades poden tornar en condicions de seguretat i dignitat al seu país, un cop han pres la decisió de manera lliure i informada.
- 2** La integració local, en el què el país d'asil ofereix a les persones refugiades residència permanent amb la possibilitat d'accedir a la plena ciutadania. Es tracta d'un procés gradual que té lloc en tres àmbits:
 - Legal: quan les persones refugiades poden exercir drets de ciutadania i accedir a la nacionalitat del país d'asil
 - Econòmic: quan aconsegueixen treball i són persones autònomes econòmicament
 - Social i cultural: quan poden participar en la vida social de la comunitat d'acollida¹.A aquests àmbits s'afegeix, també, la participació en l'àmbit polític, segons el concepte d'integració que fem servir.

¹ Disponible online en <http://www.acnur.org/t3/fileadmin/scripts/doc.php?file=t3/fileadmin/Documentos/Publicaciones/2011/7596>.

3 I finalment, el reassentament a tercers països, que implica el trasllat permanent de les persones refugiades a un tercer país. Aquesta, a més d'una solució duradora, és, per una banda, un instrument de protecció per a aquelles persones refugiades en què la vida, llibertat, seguretat, salut i altres drets fonamentals estiguin en risc en el primer país d'asil i, per l'altra, un mecanisme de repartició de responsabilitats entre els Estats.

Tot i que no hi ha una jerarquia formal entre les diferents solucions duradores, **la repatriació voluntària és, evidentment, la solució més favorable i més desitjada per les persones refugiades**, en general.

Pel que fa el reassentament, aquest és un instrument clau perquè els Estats assumeixin les obligacions concretes amb la signatura de la **Convenció de Ginebra de 1951** i el **Protocol de Nova York de 1967** de manera consistent, en base als principis de solidaritat internacional i responsabilitat compartida.

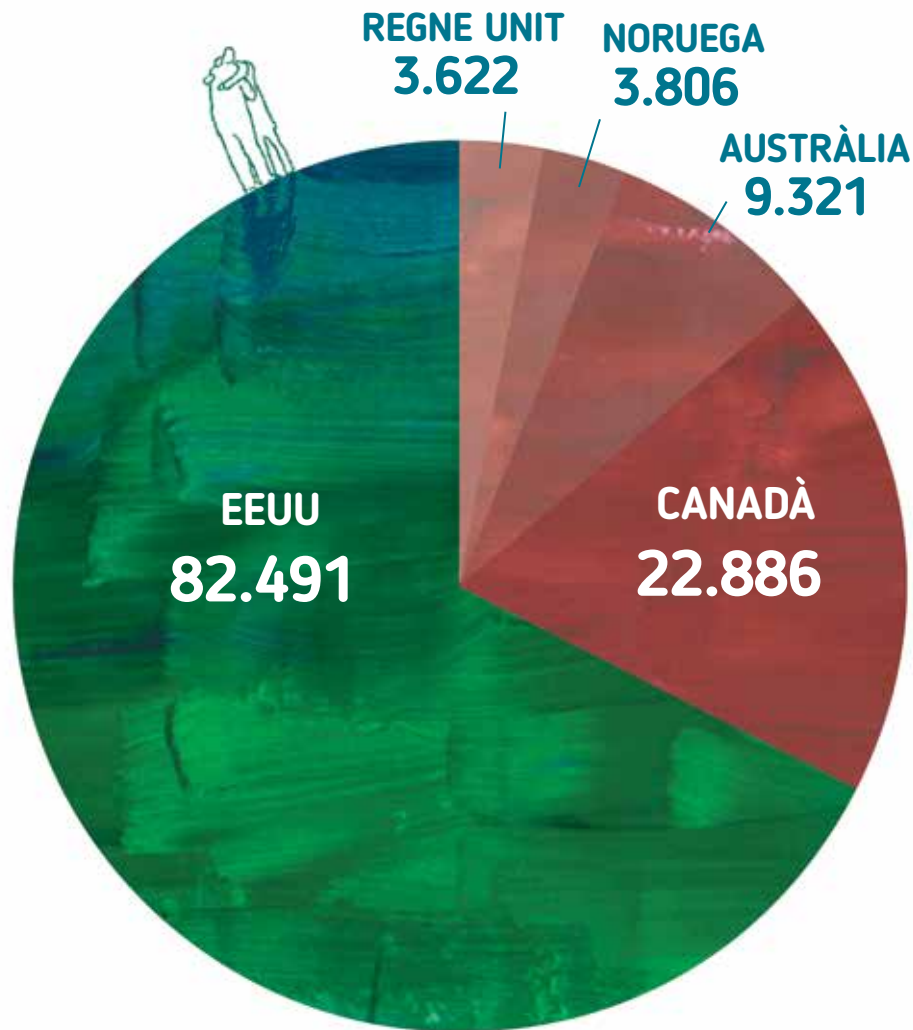
I tot i que els països no estan obligats a establir quotes de reassentament, alguns països com Canadà, Alemanya, Suècia, entre d'altres, tenen programes específics de reassentament i es comprometen, de forma anual, a acollir a persones refugiades mitjançant el seu programa de reassentament. Molts països, alhora, permeten programes de patrocini privat de persones refugiades, en paral·lel al programa estatal, en els seus programes de reassentament.

És important tenir en compte que el reassentament no substitueix el dret d'asil, i l'obligació dels Estats firmants de garantir l'accés al procediment d'aquelles persones mereixedores de protecció internacional que sol·liciten asil en aquells països. Ambdues figures són complementàries. En tot cas, el dret d'asil és una obligació dels estats signants de la Convenció de Ginebra, i el reassentament, en paraules de l'ACNUR, "és una mostra de la generositat dels Estats amb les persones refugiades".

L'ACNUR va proposar als Estats membres, el reassentament de 134.044 persones refugiades, un 29% més que les 103.890 del 2014.

El país que va acceptar un major nombre de reassentament va ser EEUU, 82.491 persones, el 62% de los casos proposats, seguits de Canadà amb 22.886, Austràlia 9.321, Noruega 3.806 i el Regne Unit amb 3.622.

Al 2015, les persones sirianes van ser el major grup de persones proposades per a ser reasentades, 53.305 casos. Els altres països proposats van ser, principalment, la República Democràtica del Congo, amb 20.527 casos, Iraq, amb 11.161, Somàlia amb 10.193 i Myanmar amb 9.738.

Per la seva banda, la Unió Europea, a més del reasentament, ha creat un sistema de reubicació entre països de la UE amb l'objectiu d'intentar afrontar l'arribada de persones necessitades de protecció al seu territori. La reubicació, establerta en l'art. 78.3 del Tractat de funcionament de la UE, és, doncs, el sistema de repartiment de persones

refugiades entre els països de la UE donada la aflluència de persones necessitades de protecció internacional arribades a Grècia i Itàlia des de fa més d'un any.

El sistema de reubicació de la UE, de moment, no està funcionant satisfactòriament². Al març del 2016, la CE va establir l'objectiu de reubicar un mínim de 20.000 persones per a mitjans de maig del mateix any, i en aquella data només havia reubicat a 355 persones. Al setembre del 2015, en el Consell de la Unió Europea, els Estats membres es van comprometre a reubicar a 160.000 persones procedents d'Itàlia i Grècia, i d'altres Estats membres, abans de setembre del 2017. En el cas de l'Estat espanyol, per exemple, en data del 16 de maig del 2016, únicament s'havien reubicat a 18 persones procedents d'Itàlia, dels 1500 que conformen el total de reubicats a aquella data.

Ambdós programes, el de reassentament i reubicació, permeten pensar en programes de mentoria i/o patrocini privat per acollir a les persones refugiades, a la seva arribada, i fer l'acompanyament social i econòmic, compatible amb els programes d'acollida estatals. Com de fet, tenen molts països com Suècia, Alemanya, Canadà, Argentina, etc.

² Comisión Europea, Reubicación y reasentamiento: Los Estados miembros de la UE deben actuar para mantener su gestión actual de los flujos, Bruselas, 18 de mayo del 2016.

5. la situació de les **persones refugiades** a l'Estat espanyol

La protecció jurídica. La llei d'asil

A l'Estat espanyol, la llei d'asil és la Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i la protecció subsidiària. El seu reglament d'execució està pendent d' l'aprovació des de fa més de cinc anys.

La llei d'asil exclou a les persones ciutadanes de la Comunitat Europea. El seu article 3 especifica que: **El dret d'asil és la protecció dispensada als nacionals no comunitaris o als apàtrides**. I exclou, també, a aquelles persones que provenen d'un país considerat segur, art. 20, segons els llistats de països segurs que elabora la Unió Europea.

Aquestes exclusions, suposen ja una mala interpretació de la definició de persona refugiada compresa en la Convenció de Ginebra i els seus protocols, ja que, per una banda, tota persona té dret a demanar asil en cas de persecució independentment del país que prové, i per l'altra, que si bé un país es pot considerar segur, en ell hi poden viure persones i/o grups determinats que pateixin persecució i siguin, doncs, susceptibles d'acollir-se a la protecció internacional.

La **Llei d'asil** contempla dos tipus de protecció internacional:

- 1 L'Estatut de refugiat/da.** El ple reconeixement com a persona refugiada.
- 2 La protecció subsidiària:** en la què es reconeix que si bé la persona no reuneix els requisits per a obtenir l'asil o ser reconeguda com a refugiada, es donen motius fonamentats per considerar que tornar al seu país suposaria enfrontar-se a un risc real de patir danys greus o irreparables³.

³ Els danys esmentats per la llei són la condemna a pena de mort o el risc d'una execució material; la tortura i els tractes inhumans o degradants en el país d'origen i les amenaces greus contra la vida o la integritat dels civils motivades per una violència indiscriminada en situacions de conflicte; i que no poden o, a causa d'aquest risc, o no volen, acollir-se a la protecció del país del que es tracti .

Aquesta es considera una forma devaluada de protecció, ja que si la persona pateix greus risc de persecució s'entén que és refugiada. Suposa una protecció menor que l'Estatut de refugiat i està supeditada a la revisió de la situació del país per la seva renovació.

A més d'aquestes formes de protecció, la llei estableix que en casos d'inadmissió o denegació de la petició d'asil es podrà autoritzar l'estada per raons humanitàries en les situacions determinades en la normativa d'estrangeria.

Les sol·licituds d'asil es poden realitzar en territori espanyol, art. 16, i en lloc fronterer, art. 21. No existeix la possibilitat de sol·licitar asil fora de l'Estat espanyol, en Ambaixades, com preveia l'anterior llei i com preveuen altres legislacions de països europeus com França, Regne Unit, Suïssa, etc.

Quan una persona sol·licita asil a l'Estat espanyol i la seva sol·licitud és admesa a tràmit, se li reconeixen els següents drets:

- a ser documentat com a sol·licitant de protecció internacional;
- a assistència jurídica gratuïta i intèrpret;
- a que es comuniqui la seva sol·licitud a l'ACNUR;
- a la suspensió de qualsevol procés de devolució, expulsió o extradició que pogués afectar al sol·licitant;
- a conèixer el contingut de l'expedient en qualsevol moment;
- a l'atenció sanitària;
- a la protecció social per aquelles persones que no disposen de recursos econòmics ni de xarxa social.

La protecció social. El model d'acollida espanyol

Com s'ha vist anteriorment, les persones des que s'acullen a la protecció internacional tenen dret a programes socials que afavoreixin els seus processos de integració social en el país en el que es troben.

L'Estat espanyol compta amb un **Sistema d'acollida i integració per a sol·licitants i beneficiaris de protecció internacional de l'estatut d'apàtrida i de protecció temporal a Espanya** que té per objectiu facilitar la progressiva autonomia de les persones sol·licitants de asil i refugiades i la seva integració social i laboral.

Amnistia Internacional defineix el model d'acollida de l'Estat espanyol com a un sistema poc acollidor⁴ al considerar que aquest no garanteix una adequada recepció i integració dels/les sol·licitants d'asil.

El sistema d'acollida espanyol consta de 3 fases: **la fase d'acollida**, en la què la persona sol·licitant d'asil pot disposar d'una plaça en un centre o un pis, si li manquen recursos econòmics i xarxa social, de duració de 6 mesos, ampliable únicament a tres mesos més, si es tracta d'un cas vulnerable.

La fase de integració, amb una durada de 6 mesos més, una fase en la que el/la sol·licitant d'asil es troba fora del centre o pis, i en el què les organitzacions no governamentals especialitzades, i en conveni amb el Ministeri de Treball i Seguretat Social, realitzen un acompanyament amb la possibilitat de tramitar prestacions econòmiques d'ajuda a l'habitatge, manutenció i transport. Aquesta fase és ampliable fins 11 mesos, en els casos de sol·licitants d'asil en situació de vulnerabilitat social. I, per últim, **la fase d'autonomia**, en la què el/la sol·licitant d'asil i/o refugiat és ja autosuficient i independent, i en tot cas requereix d'alguna ajuda puntual.

L'Estat, mitjançant convenis i subvencions amb diferents entitats (Creu Roja, Accem, Cear, Red Acoge, Dianova, Cepaim i Apip), delega la gestió de l'acollida de les persones sol·licitants d'asil. Para AI i organitzacions especialitzades, aquest model ignora les necessitats de les persones sol·licitants d'asil i refugiades i la rigidesa del sistema impedeix que aquestes prenguin les seves pròpies decisions durant el seu procés de integració, i en un espai de temps relativament curt se'ls deixa sense prestacions o amb una es ajudes molt limitades. Les dificultats en l'accés al mercat de treball, i la finalització de les ajudes i la impossibilitat de renovar-les sense que es trobin en una situació d'independència econòmica, fa que molts d'aquests hagin d'anar a altres organitzacions o a serveis socials dels llocs on viuen a sol·licitar ajudes.

⁴ Amnistia Internacional, Informe el asilo en España: un sistema poco acogedor, AI sección espanyola, 31/05/2016.

6. l'acollida de **persones refugiades** a Catalunya

Comitè d'acollida de la Generalitat de Catalunya

El Comitè per a l'Acollida de les Persones Refugiades de la Generalitat de Catalunya ha dissenyat un circuit d'arribada per facilitar l'atenció d'aquestes persones en cadascun dels passos que hauran de fer des del primer moment fins a la seva integració.

El protocol d'actuació per a l'acollida realitzar un primer diagnòstic, és a dir, un retrat de la situació concreta de cada família, i la definició de les necessitats d'aquesta unitat familiar per determinar on s'ubicaran segons les possibilitats del banc de recursos.

El circuit està dividit en dues fases:

- 1** La primera inclou l'arribada a Catalunya, el desplaçament a un centre d'acollida, un diagnòstic personal i la primera estada en un indret de Catalunya.
- 2** La segona fase consisteix en la integració de les persones refugiades al país, cosa que implica l'empadronament, l'escolarització dels menors, l'ocupació dels adults, la convalidació de títols, etc.

Recursos

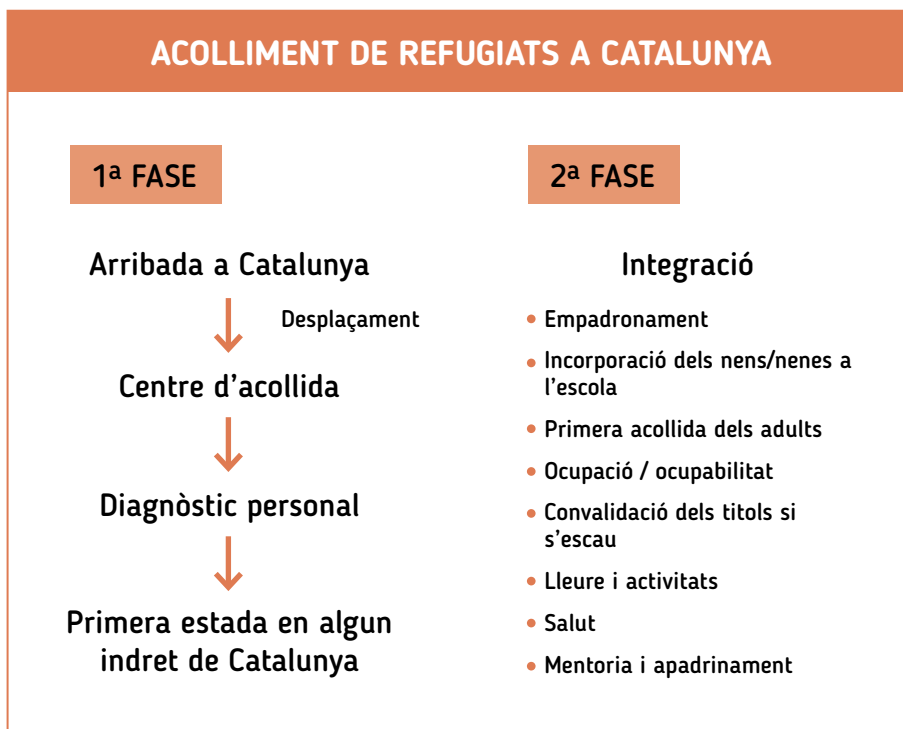
El Comitè ha concretat diversos recursos de primera acollida previstos per a l'arribada de les persones refugiades, com és la Casa Bloc de Sant Andreu, a Barcelona, l'alberg La Conreria, l'espai de colònies de la Fundació Pere Tarrés, i un espai a Manresa, pertanyent a Sant Joan de Déu.

Famílies acollidores

Pel que fa a les famílies acollidores, no es preveu expressament que les persones que arribin s'allotgin en habitatges d'altres persones. No obstant això, es valora el concepte de família acollidora per apadrinar o acompanyar les famílies de forma solidària.

Pla d'acollida lingüística

El Pla, que està en etapa de preparació, preveu donar a conèixer la realitat cultural i lingüística del país i serveis per tenir un primer contacte amb la llengua catalana, i impulsarà activitats culturals i materials específics que facilitin el coneixement de la llengua i l'entorn.

Servei de primera acollida

El Servei de Primera Acollida es presta en col·laboració amb els ens locals i inclou accions de formació i informació amb l'objectiu de promoure l'empoderament i l'autonomia personal. La formació integral que ofereix aquest servei és una eina que té com objectiu situar les persones usuàries en igualtat de condicions que la resta de la societat catalana en la recerca de feina i en el desenvolupament d'estratègies per millorar les seves competències professionals. Inclou l'acompanyament, la formació i la certificació d'uns coneixements mínims per facilitar el viure i treballar a Catalunya.

El servei està adreçat a les persones estrangeres immigrades, sol·licitants d'asil, refugiades, apàtrides i retornades. Els ajuntaments que

ho considerin oportú poden ampliar el servei a qualsevol altra persona empadronada al municipi.

“Les actuacions d’acollida donen a les persones que ho necessiten una primera oportunitat per a adquirir unes habilitats bàsiques per a poder ser més autònomes. El benefici per a la societat és el fet que les persones nouvingudes esdevenen més preparades i més lliures, més capaces, per tant, de participar i contribuir a la millora de la mateixa societat⁵.”

Aquestes frases del preàmbul de la Llei d’Acollida han portat a establir tres grans blocs de formació que es consideren bàsics per tal que les persones nouvingudes a Catalunya incrementin la seva autonomia: la llengua, la formació en coneixements laborals i el coneixement de la societat catalana i el seu marc jurídic.

Les accions incloses en el Servei de Primera Acollida són les següents:

- Assolir les competències bàsiques en llengua catalana i llengua castellana
- Assolir uns coneixements bàsics sobre drets i deures laborals per fer possible la plena efectivitat, tant per a l’accés al món laboral, com per al desenvolupament del lloc de treball i la carrera professional
- Assolir coneixements bàsics i pràctics sobre la societat catalana i el seu marc jurídic

Demostrar l’aprofitament d’aquest servei dona accés al certificat de primera acollida, un document que és d’utilitat en els processos d’estrangeria (arrelament social, modificació i/o renovació d’autoritzacions de residència) o d’adquisició de la nacionalitat, entre d’altres.

A més, el sistema del servei de primera acollida preveu la convalidació de coneixements i la formació que els usuaris hagin pogut obtenir amb anterioritat.

⁵ Preàmbul Llei 10/2010, de 7 de maig, d’acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.

Arran l'arribada de persones refugiades arribades al sud d'Europa, que fugen de la guerra i conflictes del Pròxim Orient, principalment, la Generalitat de Catalunya, en aplicació al art. 138 de l'Estatut d'Autonomia, que li confereix competències exclusives en l'acollida de persones immigrades, ha creat el **Programa català de refugi** per acollir a les persones refugiades a través, per una banda, d'un programa de mentoria, on grups d'acollida, composts per tres persones, realitzin un acompanyament lingüístic, formatiu-ocupacional, i de lleure a persones refugiades i/o famílies. I per altra banda, un ajut econòmic dirigit a cobrir les necessitats bàsiques de les persones refugiades i les seves famílies.

